

نالو

جوانی و جوان په‌رستی

د. ئەمین عەلی مۆتابچی

مانگی نه‌ورۆزی سالی 1983

نظامی ، سه‌عدی ، حافظ ، نامق ، که‌مال ، توفیق فیکره‌ت ، عبدالحق حامد هتد) ١٠ . هه‌روه‌ها شاعیرانی ئی‌مه‌ش نه‌گه‌ر له‌مانه‌ زیاتر نه‌بن که‌مترین . میله‌تی ئی‌مه‌ و کتیب‌خانه‌ی کوردی و نه‌وجه‌وانان و شاگردانی کورد به‌ی‌ویستیان به‌وه‌یه‌ که‌ ده‌رباره‌ی شاعیران و نووسه‌رانی به‌رزوی کورد بنووسریت و تاراده‌یه‌ک بو‌یان بو‌ون بکریته‌وه ، تابه‌باشی و به‌شیه‌یه‌کی زانستی لییان تی‌بگه‌ن و نرخ و به‌های زمان و نه‌ده‌بیاتی شیرینی کوردی باشتر بزائن و بناسن .

من لێره‌دا نامه‌وی ده‌رباره‌ی ژیان و دیوانی نالی شتی بلیم چونکه‌ ماموستایانی وه‌ک (مه‌لاعه‌ بدولکه‌ ریمی مدرس ، مسعود محمد ، مه‌لاجه‌ میل‌پوژیه‌ یانی ، عه‌لائه‌ ددین سجادی ، هه‌ژار ، د . مارف خه‌زنه‌ دارو هتد) . که‌ شماره‌زای نالین و ده‌رباره‌ی نالی بیروباوه‌ری زانستی و نه‌ده‌بیان هه‌یه‌ و هیندی‌کیشیان ده‌رباره‌ی نالییان نووسیوه ، ریکا به‌خۆم ناده‌م و

به‌رله‌وه‌ی ده‌ست بکه‌م به‌باسی شتی ده‌رباره‌ی بابه‌ته‌که‌ ده‌مه‌وی سه‌رنجی دوستان بو‌دووشت رابکیشم :

یه‌که‌م : که‌ نه‌شی هیندی بلین به‌سه‌نه‌برایه‌وه‌ هه‌رله‌سه‌ر نالی ده‌نووسن له‌وه‌لامدا ده‌لیم ، هه‌رله‌به‌رته‌وه‌ نا که‌ چ نالی و چ خانی و جزیری و مه‌وله‌وی و سالم و مه‌حوی و حاجی کو‌یی ، بیکه‌س و پیره‌میردوو گۆران و هتد ، هه‌موویان شایان و پهیوسته‌ هه‌تا هه‌تایه‌ ده‌رباره‌یان بنووسری جگه‌ له‌وه‌ی که‌خۆش به‌ختانه‌ دیوانی نالی ناماده‌ کراوه‌ له‌لایه‌ن دوستان و عاشقانی نالی‌یه‌وه‌ که‌ ده‌بی له‌سه‌ری بنووسری ، هه‌روه‌ها جزیری و مه‌وله‌وی و هه‌ر شاعیریکی کوردی که‌ دیوانه‌که‌ی ناماده‌ کرابی و گه‌رو گرتی تاراده‌یه‌ک نه‌مابی .

دوهم : ده‌بی بزانی که‌ ده‌رباره‌ی شاعیره‌ به‌ناوبانگه‌کانی دراوسیمان ده‌ها وه‌ یا سه‌ده‌ها کتیب و مه‌قاله‌ و نامه‌یان له‌سه‌ر نووسراوه‌ وه‌ک (موته‌ نه‌بی ، نه‌بوله‌لا ،

پرکیشی نه وه ناکم که بلیم له نالی ده که م و شاره زام .

به لام خوشه ویستی و عیشقی که به رامبه ر نه که ته نها هر نالی به رامبه ره مو شاعیره به رزه کانی کورد زمانم هه به یه وای لی کردووم که به بی نه وه ی بزائم سه رنجم راده کیشن بولای خویان و به (فه یضی) زانستیان سه ر جاوه ی دلی پرسوزم پاراو ده که ن و له ناسمانی بی پایانی شیعره کانیا ندا وه کو مه لیک که تازه فیزی په رواز بووبی ده فرم و له م چل بوئه و چلی له م گول بوئه و گولی (به یته کانیا ن) ده جم و به بونی (موشک و عه بیریا ن) سه ر خوش و مه ست ده بم . له به ر نه وه یه که منیش ده مه وی له م چهند لاپه ره یه دا شتی ده رباره ی جوانی و جوان په رستی لای (ملك الشعراي) کورد سه زره تی (نالی) پیشان بده م . نومیده هارم که دوستانی خوشه ویست به چاوی میهره بانی یه وه سه یری بفره موون و له که م و کوپی چاو بیوشن و په سه ندی بکن .

وه ته نی به واتا کوردستان به که ژو کیوی یه وه به ده شت و دولی یه وه ، به ده واروده وه نی یه وه ، به باسک و هه ورازی یه وه ، به چه م و پوباری یه وه به ناژه ل و په له وه ری یه وه به شارو دیهاتی یه وه رازاوو ته پرو پاراو ، دیعه نی جوانه و جوانی لی ده باری . له زستاندا وینه ی به فرو بارانی ، له به هارو نه وروژدا گولاله و نیرگسه جاری له هاوین دا کوستان و نیلاخی ، له پاییزدا باخی پر له سیوو تری و به هی و هه رمی گولای و هه ناری ، هه موو جوانن و سروشتین . ده نگه و ناوازی (بلبل و قومری) و هه زاری له گه ل شمشالی شوانی داوینی چیوا گوی چه می به فراوی ، تیکه له و ناوازیکی به سوز پر سروش به گوی ی مروفت و ده وروبه ری ده دن ، نالی چاوی به به هاری شاره زوور کردوته وه ، شاره زوور بووکی ولاتی بابان کانی بیت و فه ر که وه که ده ریایه کی شینی بی پایان له شنه دا بووه ، له وی وه بو زه ردیاوا و قوپی قه راخ که مه گه ر له شریتی (فلیم) دا شوینی وا چرو پرو نسی و پرتاوو داروده وه ن ببینی . له وی وه بوئاوچه ی نه رده لان بو (سنه) بووکی میرنشینی نه رده لان نینجا بو سلیمانی ، سلیمانی سه رده می بابان ، که وه که هه موو پایته ختی له هه موولایه که وه خوشی و ته ری و جوانی لی باریوه ، له لایه که وه

سه یرانگای سه رچنار له ولایه به که ره جوو تانجه رو . جوانی نافره تی کوردی ، شه ده لار ، که به بوئی میخه ک و سملی پیاو یان مه ست کردووه ، هه ر وه کو مامزی پیده شت جار جار سلیمان کردووه . گردی سه یوانیا ن پر له شه هیدان کردووه ، نه و کرده ی که هه میشه گردی شه هیدانی دوو عیشقه یه کی عیشقی جوانی ، یه کی عیشقی جوانی و خوشه ویستی ولات . دیاره نالی یه که نه مه ولات و وه ته نی بووبی ده بی بیرو هه سستی ، نه ندیشه و خه یالی له وشوینه دا ، له و ناوچه یه دا هه ل قولابی . به تاییه تی نه وه سه ست و خه یال و وه سفانه ی که ده رباره ی جوانی و جوان په رستی کردوویه تی تابلوی ره نگا و ره نگی وه تن ولاتی نالی بووه و سروش و نیلهامی له وی وه بو هاتووه . شیعره کانی نالی وه نه بی هه ر بریتی بووبی له و بیرو خه یالانه ی که کردوویه تی و ویستویه تی بی گه یه نی به خه ک ، به لکو بریتی یه له تابلویه ک به واتا له چه پکه گولیکی رازاوو که گولدا نه که ی خاکی پاکی کوردستانه و ته پرو پاراوی نه و خاکه پیروژه ی تیایدا نومایانه و نالیش خوی هه لبرو پیکخه ری نه و چه پکه گوله یه .

ته نانه ت که نالی شیفته و په ریشانی هونه ری جوانکاری بووه و به ره مه شیعره یه کانی بی رازاندوته وه نه ته نها له به ر نه وه بووه که هونه ره ندی خوی ده رخا به لکو سه ره رای نه وه ش به هو ی جوانی و جوان په رستی یه وه بووه که به شیوه یه کی وه ستایانه و وورد که م که م شاعیری تر تووانیویتی نه م وورده کاری یه بکا شیعره کانی هنی پرازی نیته وه ... نالی له یه که م غه زه لدا (به پپی نه وه ی که له زوربه ی نوسخه کاندایه که م غه زه له) ده لی :

نه ی جیلوه ده ری حوسن و جله و کیشی ته ماشا
سه ررشته یی دین بی مه ده دی تونیه حاشا

نالی لیزه دا پروده کاته په روه ردگارو ده لی جیلوه ده ری حوسن و جوانیت ، لیزه دا نیشاره ته به و قسه یه ی که سوئی یه کانی (متصوفه) ده لین خودا جوانه و جوانی خوش ده وی (ان الله جميل يحب الجمال) نالی دیوانه که ی به خودای

پومته تی نه و نه ناسک و جوان بی که پهنگی نه بی و نه توانی
بلئی چه پهنگه نه مه نه و په ری جوانی و ته سه وری
جوانیتی به که به جوریک له به یته که ی دوا ی نه مه دا ده تی :

هر چه نده که نینسانه له بهر چلوی من و تو
مومکن نییه نه م لوظفه له نینسان و به شهردا

ته ماشاکه چ ده فرموی ! ده تی هر چه نده نینسانه له بهر چلوی
من و تو به لام هیند جوانه نه م جوانی به مومکن نی به له
به شهردا ه بی نه مه نه و په ری جوانی به ، ده بی په ری بی . یا
که ده تی :

تاتیسی سه ری طور په ری پر پیچشی با دا
هر تایه کی باریکی گول و ناله به با دا

طور په ری سه ری یار : واتا زولفه که ی جوانه جگه له وه ی
که هر تایه ک (تالیک) له و طور په جوانه که بجو تی باری بونی
خوش و گول و موشک (میسک) به با دا ده دا . به پرا ده یه ک جوانی
یاری باس ده کا و ده تی :

گول هاته ده ری لای له حوسنی بوتی با دا
له رزی قه دی به رزی له رقا زولفی که با دا

گول نمونه ی جوانی به به لام بوتی که ی نالی گولیش نایکاتی
له جوانی دا و ده بی گول بله رزی له بهر جوانی بوتی نالی دا .
به جوریکی وا که نه ستیره ی (زوهره) که به سه ماکر (رقاصه) ی
ناسمان به ناوبانگه له بهر جوانی یار به و جله نیلوفه ری به وه
له مه ی دان دا شه رمنده ده بی که ده تی :

شه و چه پکه نی نه یلوفه ری یو جیلوه ی په قصی
شه رمنده ده کا زوه ره یی زه هرا له سه با دا

یا که ده تی :

که و ره ده ست بی ده کا که کان و مه نه به ی هه مووشتیکی جوان و
باشه . چونکه خودا ذاتی خوی جوانه و که نجیکه و که ده لاین
خو ا فرمووی ته ی (کنت کنزا مخفیا فاحبیت ان اعرف) .
(کنز) یا (گنج) شتیکی به به ها و به نرخ و جوانه . به م جوره نالی
به جوانی و به به ها و به نرخ ی بی پایانی په روه ردگار ه وه ده ست
بی ده کات . دیسان ده تی :

فهبیاضی ریاضی گولو میهرو ملو له علی
نه ی شهوقی پوخ و ذهوقی له بت ذائیکه به خشه

په رومردگار که باران ریژی باغچه ی ژبانه چه باغچه یه ک
باغچه ی گول ، شوینی جوانی و ژبان . لیره دا نه و شته
سروشتیانه ی که زور جوانن کوی کردونه ته وه له گول ،
میهر (پوژ - خور) مل : مل وه یا (مه) مانگ ، له عل : نه و به رده
به نرخه سووره ناله جوانه . نه مانه هه موو جوانن و جوانی
به به خشن به ده ورو پشنتیان . «خور - پوژ» که کان و مه نه به ی
ژبانه بو کائیناتی سه ر نه م زه وی به ی نیمه و نمونه ی
جوانی به ، مه (مانگ) جوانه و زیوه ری ناسمانه له شه ودا .
نه عل : به نرخه و نمونه ی جوانی به و جوانترین ته شبیهه بو
نخوی نالی ناسکی نافرته تی جوان . یا که ده تی :

نه ستیره هه موو مه حوه له نیو نووری قه مه ردا
یا شه سی جه مالت شه وی کپراوه به شه ردا

نه ستیره ، قه مر ، نه مانه که خشل و زیوه ری ناسمانن و جوانن
که پوژ ه ل دیت هه موو نامینن ، به پرا ده یه ک باسی جوانی
یاره که ی یا خوشه ویسته که ی ده کات که وه ک پوژ و ایه شه وی
کپراوه به به بیان و نه ستیره و مانگ هه موو مه حون و جوانی یان
به رامبه ر جوانی ستایشکراوه که ی (مه مدوحه که) نانوینی .

یا که ده تی :

پهنگی نییه پوخساره یی پهنگین و له طیفی
پوشن بووه نه م نوکته نه باتی له به صه ردا

خوش صوبح دهمیکه که به خنده دنوینی
بهس زه پرهیی خورشید له زه پریکی سوما دا

نه و پری جوانی سروشتی به کار هیناوه بوجوانی
یاره که ی چ جوانی یه ک؟ بیکه نینی وورشه داری له به یاندا .
هروه ها ته شبیهی دهمی یار به غونجه له به ر جوانی و بچوویکی و
سوری و ته پو پاراوی که ده لی :

دهم دهم که ده کا زاری پر نازاری به غونجه
بو ده عوهتی ماچی له به گو یا دهمی ندا
یا که ده لی :

شیرهیی جانه وتم یا مه یه ؟ چابور فرموی
عکسی له علی له بی مارجانه له فنجانمدا

له مه جوانتر چی مه یه ؟ شه رابه یاشیله ی گیانه و حیاته که
وه لام ده داته وه ده لی عکسی له علی لیوی مارجانه . له عل : نه و
به رده به نرخه سووره ناله یه . مارجان : به ردی به نرخه
سووری مه یله و په مه یی به به و اتا عکسی یا وینه ی له علی لیوی
سووری وه ک مارجانه له ناو پیاله که دا . جوانترین شتی به کار
هیناوه .

حافظی شیرازی ده لی :

مادر پیاله عکس رخ یار دیده ایم
ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما

واتا : شیوهی پوومه تی (پووی) یار ده بینی له پیاله دا (به و اتا
پیاله ی مه ی) نه ی نه وه ی که بی ناگای له له زه تی خوارده وه ی
شه رابی ساف .
یا که ده لی :

نالی نه و نوقبه که وابوو به نیشانه ی چلوی
من له صه فحه ی روخی نه و د لبه ره نیشانمدا

به راستی نه و پری جوانی و ورده کاری به نه وه نده

پوومه تی یاره که ی به ناسکی و بلورین له قه لیم داوه که بیلبیله ی
چاری له پووی پوومه تی یاره که یدا عکسی داوه ته وه وه کو
خالیک .

حافظی شیرازی ده لی :

مردم دیده زلف رخ او در رخ او
عکس خود دید گمان برد که مشکین خالیست

به و اتا : وینه ی بیلبیله ی چاوم له سه ر پوومه تی یار عکسی
دایه وه و چاوم وای زانی که خالیکی ره شه له سه ر پوومه تی . یا
که ده لی :

گر بییه ده ری سه روی ره وانی له ئیره مدا
وه ر نه ییه ده ری ، ناهووی چینی له حه ره مدا
سه رو : نه که ر چی بی به ره به لام سه ر که شو بالابه رزترین
دره خته به تاییه تی سه روی نازاد .

ئیره م : به ه شتی (شه د داد) که له قورنانی پیروزدا ناوی
هاتووه (ارم ذات العماد ، التي لم یخلق مثلها فی البلاد) (تایه تی
(8) سوورته ی (الفجر) .

ناهوو : ناسک : جوانترین حیوانه و نافرته تی جوان به تاییه تی
چاوی بی ته شبیه ده کری به لام (ناهوی چین) خاوه ن
موشکه (میسکه) .

حه ره م : (کعبه) پیروزترین شوینه لای موسلمانان . نالی نه و
په ری شتی جوان و دانسقه ی هه لباردوه نه وه نده شیفته ی
جوانی بووه و جوانی باش ناسیوه هه موشتیکی یاره که ی نه که ر
چی نه شی لای خه لک به که م و کوپی له قه لیم درابی ، نه و
به جوانی داده نی و جوړه جوانی یه که که هه ر نه و خو ی ده زانی
چی یه .
که ده لی :

پیم ده لین : مه حبوبه خیل و قیچه مه یلی شه ر ده کا
خیل و قیچه ، یا ترازووی نازی نه ختی سه ر ده کا

راسته زورچار هه به که به عزه شتی بو نافرته تیکی تاییه تی ده بی
به نه خش و سلاوی جوانی ، وه کو که می تیلی چاو یا نه رمی
چاو ، یاخه والویی چاو ..
یا که ده تی :

نهو چاوه غه زاله فه ته راتی سه رو ماله
نهو نه ره که سه کاله نه منی هیشت و نه کالای
حوققه ی فه له کول نه طله سو نه ستوونه بی زیرین
بی بیکه به تارای سه رو ترکه ی خه زو والای^{۳۳}

نهو جوانیانه ی که له سروشتدا هه ن زورن به لام نه مانه که بو
بیر یا له گه ل یاردا به کار بهینرین جوانترن وهک : چاوی غه زال ،
نیرگس : که بو چاوی جوان به کار ده هینرئی هه روه ها ناسمانی
شین و پاکی بی به رین .

کولکه زیرینه ، هه مووی جوانی به و جوانن بو یاره جا
سهیری جوانی و به کار هینانی که لای نالی شه مس و قه مه رو
نور و ضیا هه موو سه رچاوه ی پوناکی و جوانین له سروشتدا ،
نه مانه هه موو جوانن بویه نالی ناوی هیناون به لام که ده تی لاده
ده سروکه بی) بو نه وه ی پووی یار ده رکه وی شه مس و قه مه رو
نوردی پووی یاره که ی وه کو شه مس و قه مه رو نوری سروشتین ،
چونکه لای نالی نه مانه شه مس و قه مه ری نه ون و ده یان
به رستی .

لا ده ده سروکه بی هه وری له جه بین
ده رکه وی شه مس و قه مه ر ، نووروضیا^{۳۴}
ناز که ده تی :

عشقی صونعی هه قم قوربانی پهنگی قودره تم
چاوی ملوی ، خالی شین ، کولی سپی ، زولفی
صیا^{۳۵}

ناز به ته واوی له م به یته دا (عیشق) پیشان ده دا و ده ری ده خا
که نهو عاشقی جوانی به و جوانی ده به رستی ، له به ر نه وه ی که
نهو شته جوانانه ده هینن تا کو خوی له پیناویاندا به خت بکا ،
چونکه ده دستکرد و دروست کراوی به زدانی پا که که سه رچاوه ی
جوانی و عیشق و خوشه ویستی به . نالی که شه یدا ی جوانی به و

له هه موو شتیکا جوانی به که هه ل ده بژی ری به و اتا نالی له عیشق دا
نهو په ری گرتووه که ده تی :

هه م واریتی فه ره دام و هه م نائی بی مه جنون
واتی مه که ، قوربان ، که که دا بوله هه وه سیکم^{۳۶}

به و اتا من عاشقی راسته قینه م و شوین و پی فه ره دام مه جنونم
گرتووه نه که ناره زوویاز ، من به دل شیت و شه ی دام . لیره دا نالی
خوشه ویستی به که ی وه کو نه وه به که لای حافظی شیرازی
هه به و به کاری هیناوه وه کو هویه که بو به یانی جوانی و جوان
به رستی ، چونکه نالی له به ره تا سروش (ئیلهامی) عیشق و
خوشه ویستی له وینه ی جوانی سروشت و له جوانی
(کائینات) هه وه ره گرتووه^{۳۷} حافظ ده تی :

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شدو آتش بهمه عالم زد^{۳۸}

یا که ده تی :

مه جلسیکی چه من و بولبول و به زمی گول و مول
به دوصد مه دره سه و دهرس و کیتابی ناده م^{۳۹}

هیندی له و شته جوان و خوشانه ی که له سروشتدا هه ن
نه مانه که نالی ناویان ده با : چه من ، بولبول ، به زمی گول و
شه راب : نهو په ری جوانی و خوشی هینرن .
یا که ده تی :

خالت چیه ؟ دانه ی که نمی جه ننه تی پووته
چلوت چیه ؟ فیتنه ی حه رمی قیبله یی
نه برو^{۴۰}

جوانی خال له سه رگوناو شوپه اندنی به دانه ی که نمی به هه شت
که بوو به هوی نه وه ی ناده م بیی به داوه وه له به هه شت
ده رکرئی ، هه روه ها بروو که له جوانیدا وه که به هه شته چاو که
فیتنه ی حه رمی قیبله ی نه برویه چونکه نه برو قیبله ی
«عوشاقانه» وه به هوی چاوه کانی به وه که مه ستن له دینی یان
لا ده دا .
حافظ ده تی :

خالی مشکین که بدان عارض گندم گونست
 سر آن دانه که شد رهن ادم با اوست^{۳۳}
 به واتا : خالی میسکی همیسک ره شه و بوئی خوشه که له سه رنه و
 پرومه ته سه وزه ی که نم پهنگی به ، سرری نه و دانه یه یه یه
 که بی له نادم گرت «گومرای کرد» ، خالی میسکی به که وهک
 که نمی له سه رکولی گولینی نه و دانه یه یه ، که نادمی
 گومرا کرد ،
 یا که ده تی :

په یلحین په رچهم و ، لاله کولاه و ، یاسه من طوره
 به نه فشه خال و نه رگس چلو و گولزارو سه من
 ساقه^{۳۴}

له مانه جوانتر چی هن که یه کنی بتوانی جوانی یاری بی
 ته شبیه کا ، هه موو جوان و جوانیان تی ده باری .
 یا که ده تی :

(مانی) نیه تی قووه تی ته صویری بروی تو
 نه م قه وسه به دهستی موته نه فیس نه کشلوه
 بوچی نه گریم ، صد که په تم دل ده شکینی
 بو مه ی نه رژی شیشه له صد لاهه شکاوه^{۳۵}

جوانی بروی یار لای نالی به نه اندازه یه که که «مانی»^{۳۶} نه قاشی
 به ناوبانگ هیزو توانایی «ته صویری» بروی یاری نیه ،
 نه و قه وس و هیلالی یه یه ، که له بروی داهه یه به دهستی
 نادمه میزاد دروست نه کراوه و شتی که خوا کرده و هر نه وه که نه و
 وینه یه یه کیشاوه و ابه و جوانی به .

له به یتی دووه مدا که ده تی : بوچی نه گریم ، به راستی
 پرواناکم وینه له مه جوانتر هه بی که شیشه ی شه رابی سوری
 هه ناری شکابی و شه رابه پومانی به که ی تی برژی وهک دلی نالی
 که خوینی تی ده رژی ، ته نانه ت بو خوین پزانه که شی شتی
 جوانی به کار هیناوه که شوشه ی شه رابی هه ناری به .

جوانی غونچه ی گولی سور «گوله باغ» که گوی مه که کانی یاری
 بی جواندوه ، بالای به «گولین» به واتا دره ختی گول ،
 جا «قوبه ی» سینه که مه بهستی له جوته مه که کانی تی ، یه ک

له یه ک جوانتر نو ته و په ری جوان په رستی پیشان ده دا ،
 جگه له وه وینه ی شیر ی سبی که له گوی مه کی نافرته دینه
 خواری هه روه کو چون نه ی شه کر که شه کر ده گری ، له م
 به یته دا که ده تی :

هه ناسه م زولفه که ی لاداوو مه یلیکی نه کرد چلوی
 نه سیم نه نگووت و شه و رابوردو نه رگس هه ر
 له خه و دایه^{۳۷}

که سه یری نه م به یته ده که ین وه کو - تابلو یه ک شریتیکی
 سینه ما هه موو جوانی یه ک و شیرینی یه ک و نارامی یه کت
 دینه به رچاو ، یا که ده تی :

بیری مه جنونه وجودم له هه موو بهر به ریبه
 نه که سی موته فیعی یه ک به ری یاسینه ریبه^{۳۸}

لیره دا ده یوی بی من وه کو (بید) بی (مجنون) شورده بی وام بی
 سویم . به لام له هه مان کاتدا جوانی له بیرنه چوته وه چونکه «بید
 مجنون» شورده بی باسودو به ری نه بی به لام تابلی جوانه و
 سینه ریکی کری هه یه و له شوینیکا ده بی به واتا ده پوی که ژیانی
 تیادابی به واتا که نار هه بی . له نه ده بیاتی فارسیش دا
 «بیدمجنون» بو جوانی به کار هاتوه . که ده تی :

لومه یی نالی بی دیوانه مه که ن نه ی عوقه لا
 نه مه مو ددی که زده دی له طمه یی دهستی په ریبه^{۳۹}

که ده تی لومه ی مه که ن له وانه یه قسه ی له جینی خویدا
 نه مایی چونکه دهستی تی وه شینراوه ، به لام دهست تی
 وه شاندن که نه بی به هو ی شیتی یه وه جنوکه یه به لام لای نالی
 جنوکه نی یه «په ری» یه که نمونه ی جوانی یه دهستی تی
 وه شاندوه نه ک جنوکه ی چه په تی دوژمنی نینسان ، وه یا که
 ده تی :

خارایی سه وزو شینی له بهر کردوه جه بهل
 دامینی وهردی سوره که دهستم به دامه نی^{۴۰}

جوانی به هار ، ته پوپاراوی مانگی نه ورزی کوردستان پیشان
 ده دا به ووردی و به کورتی . جگه له وه ی که هر نه م رهنگانه یه

که نافرتهی کوردستان وهك سروشتی کوردستان خوئی بی
دبرازینتیه وه ، یا که دهئی :

وهك دورو یاقوت نه قشه : دندان و له بی ئالی
هر وهك بهرزا په خشه : نه گریجه له سهر خالی
جوانی دورو یاقوت ، له بی ئالی ، هروه ها بهرزا
که گیاه کی هه تا بلنی سه وزو نازک و جوانه که له درزو لای شاخه
به رزه کانمانه وه وهك نه گریجه ی نافرته شوپده بیته وه ، جگه
نه جوانی خال ، هه مور جوانی یه و جوان پرستی و شاره زایی
حه زه تی نالی دهرده خا .

نوهی له م چند لاپه ریه دا پیشان درا قه تره یه که له ده ریای
به رزی و هونه رهنندی و جوانی و جوان پرستی لای نالی ،
چونکه نه گه ر بتوی هه مووشیعه رکانی بگریته له وزه ی نه م
چند لاپه ریه دا نی به جاهه ر وه کو کورد ده لیت «مشتی
مونه ی خه رواریکه»
بهراویزو سه رچاوه و کتیب :

۱-۱ (المتنبی) : نلونه سه بی (احمد کوری حوسه ینه) و «کونیه ی
ابوالطیب و له قه بی متنبی» یه . له سانی 308 کوچی له گه ر ه کی
کیدی کوفه له دایک بووه ... له گه رانه ویدا له فارسه وه بو به غدا
له نزیکی به غدا له سانی 364 کوچیدا کوژرا ، له شاعیره هره بهرزه
به نلوبانگه کانی زمان و نه ده بیاتی عه ره به . شاعیری ئیرانی
به نلوبانگه «سعدی شیرازی» زور له زیر کاریگه ری «متنبی» دا بووه ،
متنبی و سعدی . د. حسین علی محفوظ 1338 شمس تاران .

ب - (ابو العلاء المعری) له سانی 878 ی زاینی دا له «معره
النعمان» له سووریه له دایک بووه له چوار سالانی دا کویر بووه
له (جهله ب و نه نطکیه و طه رابولس) خویندوویه تی تاله سانی 1068
زاینی دا کوچی دواپی کردووه شاعیریکی بهرزه فه یله سوفنیکی
عه ره به .

ج - نیزامی : (نیزامی گنجوی ، ابو محمد الیاس یوسف نظامی)
شاعیر و اوستادی گه وری نه ده بیاتی فارسی به خاوه نی (مخزن
الاسرار - خسرو شیرین - لیلی و مجنون - هفت پیکر - اسکندر
نامه) یه جگه له دیوانی قه سیده و غه زمل له سانی 1217 کوچی دا کوچی
کردووه .

د - (سعدی - مشرف کوری مصلح) سعدی شیرازی

له شاعیره به نلوبانگه کانی ئیزانه که له سانی 1204 زاینی کوچی دواپی
کردووه و خاوه نی (گولستان و بوستان) ه شاعیرانی کورد له زیر
کاریگه ری «سعدی و نظامی و حافظ و مولانا جامی» دا بوون .

ه - حافظ (خواجه شمس الدین محمد بهاء الدین حافظی شیرازی)
له شاعیره به نلوبانگه کانی ئیرانی یه و شاعیر و اوستادی غه زه ی
سوفیانه یه له سانی 1300 زاینی دا کوچی دواپی کردووه .

و - (نماق کمال) : شاعیری تورکی سه رده می (تنظیمات) له 1840 ز
له دایک بووه له سانی 1800 ز کوچی دواپی کردووه .

ز - «تولیق لیکرت» شاعیری تورکی سه رده می (ثروت فنون) ه ،
له 22 کنوونی یه که می 1887 ز له دایک بووه له ه کلبی 1818

کوچی دواپی کردووه .

ح - (عبدالحق حامد) : شاعیری تورکی سه رده می (تنظیمات و
ثروت فنون) له نه ده بیاتی تورکی دا له ه شوباتی 1852 له دایک بووه له
13 نیسانی 1837 ز کوچی دواپی کردووه .

2 - بو سهیری به یته کان تکلیه ته ماشای یه کی له م دیوانانه ی نالی
بهرموون :

ا - مهلا عبدالکریم مدرس - دیوانی نالی - به غدا 1878 له مه ودا
که نلوی نه م دیوانه دیت بو ئسانی «نالی - مدرس» به کار ده هینین .

ب - دوکتور مارف خه زنه دار - دیوانی نالی و فره هنگی
نالی - به غدا 1877 بو ئسانی «نالی - خه زنه دار» به کار دیت .

ج - اقای علی مقبل - دیوانی نالی - سنندج 1327 شمسی - بو
ئسانی «نالی - مقبل» به کار دیت .

3 - نالی - مدرس ل 57

= خه زنه دار ل 48

= مقبل ل 3

3 - نه مه (حدیثی قسی) بی ده لین

4 - نالی ل 78 ، نالی خه زنه دار ل 48 نالی مقبل ل 5

5 - نالی مدرس ل 88 ، نالی خه زنه دار ل 44 نالی مقبل ل 4

6 - نالی مدرس ل 82 ، نالی خه زنه دار ل 48 نالی مقبل ل 4

7 - دیوانی (خواجه حافظی شیرازی) محمد قزوینی و دوکتور قاسم
غنی - تاران - ل 8

8 - نالی مدرس ل 82 ، نالی خه زنه دار ل 48 نالی مقبل ل 4

9 - دیوانی (خواجه حافظی شیرازی) محمد قزوینی و دوکتور قاسم
غنی - تاران - ل 47

10 - نالی مدرس ل 88 ، نالی خه زنه دار ل 47 نالی مقبل ل 8

11 - نالی مدرس ل 100 ، نالی خه زنه دار ل 54 نالی مقبل ل 8

گهله گورگ

پیشه کی

پیش نم بهینه سهر رافه کرنا فی چیروکی ، مه دفتت بیژین کو کاک حسین عارف خودانی تاقی کرنه کا دیرو دریزه دچیروکا کوردی دا کو دگه هته نیزیکی سی سالاً ههر هوسا سهدا «حوسین عارف» خودانی فی تاقی کرنا دریزه ، گهله ک جارا بی هاتیه خه تابار کرن کو قاره مانیت چیروکی و ی دویرن ژ کومه فی کورده واری ، نه مازه ره خنه گر به حسی وان چیروکی ت نافبری دکن نه فین ل پشتهی سالاً (1970) ی ، نفیسین ناشکراتر پشتهی [مانفیسستا] روانگه بلاف بووی کو سهدا حوسین نیک ژ پیشه وایت وی دهسته کی بوو .

ل فیره هه که نم بیرو باوره ریت هه می ره خنه گرا بهینین دی بیته دریزه پیدان تنی دی کوتنا سی ژوان که یینه به لکی ناخفتنا خو ، سهدا [عبدالرزاق بیمار] و سهدا فوناد قهر داغی نیک دگرن لفی بابتهی ده می بیمار دبیزیت :

[نه گره به چاوی کورداپه تیشه وه سهیری قاره مانه که بکین نه له رهنگو سیمای هه لس و که وندا نه له بیرو زوربه ی نه ندیشه کانی دا رهنگو دروشمی کوردانه ی ته واوره تی نیه ، تایه تی په کانی نه ته وایه تی فی رهنگ ناداته وه] ههر وه کو قهر داغی ده فی [پاله وانه که وه که یه کیکی خه یالی نه که ویته پرو وه که وه ی که سیکی واقعی بیت له ولاتیکدا بژی و ئینتمای نه ته وایه تی خوی هه بیت]

ههر چه نده د . عزیزدین مسته فای باوره ی یا هه ی ب شیانا چیروک نفیسی نافبری به فی نه وژی وی خه تابار دکن کو قاره مانیت وی که له ک جارا رهنگی خومالیه تی نینه وه ک دبیزیت [سور بوون له سهر زال بوونی بوخسارو به کار هینانی

- 12 - نالی مدرس ل 117 ، نالی خه زنده دار ل 40 ، نالی مقبل ل 7
- 13 - نالی مدرس ل 128 ، نالی خه زنده دار ل 81 ، نالی مقبل ل 7
- 14 - نالی مدرس ل 128 ، نالی خه زنده دار ل 42 ، نالی مقبل ل 16
- 15 - نالی مدرس ل 285 ، نالی خه زنده دار ل 77 ، نالی مقبل ل 28

16 - (دکتور شمس الدین احمد، سهروکی به شی فارسی دانشگای کشمیر له مقاله، که پیدا به نالی «حافظو جمال پرستی» دا ده فی ووشه ی «عیشق» که حافظ له شبعره کانی خویدا زور تر به کاری هینلوه . هویه که بو به یانی ههستی جوان به رستی خوی چونکه ههر وه کو کوتمان «حافظ» له بنه رها سروشی «ئیلهمی» عیشق له وینه ی سروشتی و «کفینات» و «مرگ تو وه» - (مقالاتی درباره زندگی و شعر حافظ به کوشش دکتور منصور رستگار چاپ دوم - شیراز 1380 شمسی ل 29)

17 - (بیوانی خواجه حافظ شیرازی) محمد قزوینی و دکتور قاسم غنی ل 103

- 18 - نالی مدرس ل 308 ، نالی خه زنده دار ل 72 ، نالی مقبل ل 28
- 19 - نالی مدرس ل 308 ، نالی خه زنده دار ل 80 ، نالی مقبل ل 32
- 20 - سه رچاوه ی ژماره (17) - ل 41
- 21 - نالی مدرس ل 455 ، نالی خه زنده دار ل 87 ، نالی مقبل ل 42
- 22 - نالی مدرس ل 535 ، نالی خه زنده دار ل 108 ، نالی مقبل ل 35 - 38
- 22 - مانی (نه قاشیکی به ناوو بانگ بووه له زه مانی (اردشیر) یا له ره مانی «بهرام شادا» بووه داوای پیغه مبه ریتی کردووه ، بارام شا کوشتی . له کتیبه کانی «ارژنگ» ه که پره له وینه و شتی جوان ، جگه له کتیبی «شاپورگان» .
- 23 - نالی مدرس ل 558 ، نالی خه زنده دار ل 113 ، نالی مقبل ل 43
- 24 - نالی مدرس ل 585 ، نالی خه زنده دار ل 118 ، نالی مقبل ل 43
- 25 - نالی مدرس ل 587 ، نالی خه زنده دار ل 118 ، نالی مقبل ل 44
- 26 - نالی مدرس ل 682 ، نالی خه زنده دار ل 122 ، نالی مقبل ل 68
- 27 - نالی مدرس ل 717

جگه له و سه رچاوه و کتیبانه ی که نلویان له په راویزه کاندای هاتووه سوود له م سه رچاوه و کتیبانه ش و هرگیراوه .

1 - علاء الدین سجادی میژووی نه ده می کوردی به غدا چاپی دووم 1971

2 - مسعود محمد - چه پکیک له کونزاری نالی - کونزاری کوزی زانیاری به غدا 1974

3 - گنج سخن - جلد دوم - از نظامی تا جامی دکتور ذبیح الله صفا تهران 1354

4 - برهان قاطع جلد چهارم - تهران 1334 - 1335